

ΕΠΙΣΤΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ: ΤΟ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΘΕΝ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ

Πέρασαν 4 χρόνια από την πρώτη καραντίνα. Εκείνες τις μέρες, ανάμεσα σε άλλα τραγελαφικά γεγονότα, χιλιάδες ζόμπι της μικροαστικής τάξης όρμηξαν στα ράφια των σουπερ μάρκετ εξαφανίζοντας τα αλεύρια και τα κωλόχαρτα. Δρούσαν σε καθεστώς πανικού, ενός πανικού κατασκευασμένου με επιστημονική ακρίβεια από τα δημοσιογραφικά επιτελεία. Οι εικόνες των πανικόβλητων ζόμπι με τα κωλόχαρτα ανατροφοδότησαν τον γενικευμένο πανικό της ελληνικής κοινωνίας, ο οποίος αυξανόταν πλέον με εκθετικό τρόπο. Μαζί με τον φόβο του κρουολογήματος, διαδόθηκε ο φόβος της έλλειψης αγαθών και της πείνας.

Έκτοτε, ο φόβος αυτός μεταδίδεται συνεχώς. Με κάθε πιθανή αφορμή, μας λένε ότι τα τρόφιμα λιγοστεύουν. Χρησιμοποιούν δεκάδες εξηγήσεις του συρμού για να ερμηνεύσουν τις αυξημένες τιμές των τροφίμων, και να μας προϊδεάσουν για ένα μέλλον σπάνης. Φταίει ο covid¹, η κλιματική κρίση², ο πόλεμος στην Ουκρανία³, η απληστία ορισμένων εταιρειών (aka greedflation)⁴, το φαινόμενο El Nino⁵, οι επιθέσεις των Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα⁶,

φταίνε και τοπικοί παράγοντες όπως οι πλημμύρες στη Θεσσαλία⁷, όταν οι δημοσιογράφοι πουν κάτι παραπάνω, φταίει πως τρώμε πολύ κρέας⁸ και πως δεν υπάρχουν πολλοί οδηγοί νταλίκας⁹.

Σε ένα προηγούμενο τεύχος αυτού του περιοδικού, είχαμε μελετήσει το παράδειγμα του λιμού της Κατοχής, ενός λιμού που εξόντωσε εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες και εργάτριες. Το σχήμα με το οποίο καταλάβαμε την πείνα του 1941-1942 ήταν, συνοπτικά, το εξής:

1) Η **κρίση υπερσυσσώρευσης** χτύπησε τον αγροτικό κλάδο στον μεσοπόλεμο, 2) τα κράτη έκαναν μεταξύ τους **εμπορικό πόλεμο** ξεκινώντας από τα τρόφιμα, ο οποίος επεκτάθηκε σε όλα τα εμπορεύματα, 3) έτσι ο **πληθωρισμός** έκανε την εμφάνισή του. 4) Η όξυνση του εμπορικού πολέμου πήρε την μορφή σκληρών **τεχνητών ελλείψεων** λόγω απαγορεύσεων εισαγωγών και εξαγωγών, οι οποίες 5) έφεραν έναν **“ανεξέλεγκτο” πληθωρισμό και δελτία τροφίμων** σχεδόν σε όλη την Ευρώπη ήδη από το 1939, πριν την γερμανική εισβολή στην Πολωνία. 6) Στην Ελλάδα επικράτησαν ειδικές συνθήκες, που ήταν ικανές να μετατρέψουν την κρατικά οργανωμένη διαίτα σε **μαζικό θάνατο από πείνα**. Σε εκείνο το κείμενο καταλήγαμε:

“... η επισιτιστική κρίση είναι τεχνητή, είναι ένα προβλέψιμο αποτέλεσμα συνειδητών πο-

σει. Ηλεκτρονική έκδοση, 21/01/2024.

7. Καθημερινή, Κακοκαιρία Daniel: Φόβοι για ελλείψεις τροφίμων και νέες ανατιμήσεις. Ηλεκτρονική έκδοση, 12/09/2023.

8. The Brussels Times, EU should target meat consumption to reduce food prices. Ηλεκτρονική έκδοση, 18/03/2022.

9. The Guardian, UK facing summer of food shortages due to lack of lorry drivers. Ηλεκτρονική έκδοση, 25/06/2021.

λιτικών που ακολουθούν τα κράτη (και το ελληνικό, προφανώς) προσπαθώντας να βγουν από την κρίση τους [...] η ύστατη μορφή θυσίας που κλήθηκε να κάνει ένα κομμάτι της εργατικής τάξης, βάζοντας πλάτη στον πόλεμο των αφεντικών, ήταν να πεθάνει από την πείνα. [...] Τα ελληνικά αφεντικά φρόντισαν να στραγγαλίσουν μεθοδικά την προσφορά αγαθών, ώστε να λάβουν υπερκέρδη από αυτό το μαφιόζικο κύκλωμα εμπορίου. [...] Ένα σύνολο από σκληρές απαγορεύσεις (απαγόρευση μεταφοράς εμπορευμάτων, απαγόρευση κυκλοφορίας, ναυτικός αποκλεισμός) οδήγησαν τα εμπορεύματα σε κυκλοφορία με το σταγονόμετρο μέσα από τα μαφιόζικα δίκτυα αγροτών - αστών - κρατικών υπαλλήλων. Τα τρόφιμα όμως υπήρχαν· καταναλώνονταν λαίμαργα στα σαλόνια της αστικής τάξης και σάπιζαν στις αποθήκες της. Μόνο με αυτό τον τρόπο θα κατέληγαν να κερδίζουν ένα σπίτι για δυο τενεκέδες λάδι. Και για να συμβεί αυτό, κάποιοι αναγκαστικά θα πέθαιναν.”¹⁰

Στο παρόν κείμενο θα δείξουμε πως αυτό το σχήμα εξήγησης της “επισιτιστικής κρίσης” έχει εφαρμογή και σήμερα, και μάλιστα βρισκόμαστε σε αρκετά προχωρημένο σημείο του: τα κράτη κάνουν πρόβες με ευέλικτα δελτία τροφίμων όπως το “Καλάθι του Νοικοκυριού”. Θα χρησιμοποιήσουμε πάλι αυτές τις μπανάλ ερμηνείες του κόσμου, που έχουν στο κέντρο τους τις καπιταλιστικές σχέσεις και τον ταξικό πόλεμο, ώστε να προσανατολιστούμε στο τι μας περιμένει. Αν εσάς, αντιθέτως, σας πείθει πως η λύση στην πείνα είναι να βγάλετε δίπλωμα νταλίκας, έχετε στα χέρια σας το λάθος περιοδικό· αναζητήστε το ΤΡΟΧΟΙ & ΤΙΡ.

10. Antifa Selanik, Δελτίο τροφίμων και μαζικός θάνατος στην Ελλάδα του Β'ΠΠ (+ μερικά δυσοίωνα συμπεράσματα). Περιοδικό Selanik, τ. 1, Δεκέμβριος 2022.

1. Καθημερινή, Politico: Στα πρόθυρα λιμού ο πλανήτης - Οι τρεις λόγοι πίσω από την επισιτιστική κρίση. Ηλεκτρονική έκδοση, 02/06/2022.

2. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Κλιματική κρίση: Πώς οδηγεί σε επισιτιστική ανασφάλεια. Ηλεκτρονική έκδοση, 01/12/2023.

3. Newsbeast.gr, Το νέο «όπλο» του Πούτιν είναι το ψωμί - Το σχέδιο επιρροής στην Αφρική προχωράει με δωρεάν αποστολές σιτηρών. Διαδικτυακή εφημερίδα, 28/11/2023.

4. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Greedflation: Ποιοι κλάδοι και εταιρείες οδήγησαν σε αυξήσεις τιμών. Ηλεκτρονική έκδοση, 07/12/2023.

5. Huffingtonpost.gr, Ακρίβεια δίχως φρένο: Οι τιμές της ζάχαρης αυξάνονται παγκοσμίως λόγω El Nino. Διαδικτυακή εφημερίδα, 21/11/2023.

6. Ναυτεμπορική, Κρίση στην Ερυθρά Θάλασσα: Χειρότερες από την αρχή της πανδημίας οι επιπτώ-

“Αγρότες” και “επισιτιστική κρίση”

Εμείς προετοιμάζαμε καιρό αυτό το κείμενο, και η αφορμή για να το γράψουμε ήταν, πρωτίστως, οι τιμές στα ράφια. Στο ενδιάμεσο, όμως, τους ευρωπαϊκούς δρόμους κατέκλυσαν τα αφεντικά-με-τρακτέρ, που εμφανίζονται στις εφημερίδες με το συσκοτιστικό όνομα “αγρότες”. Και επειδή αυτό το crew το είχαμε ξανασυναντήσει στην ιστορία του κατοχικού λιμού, πριν αποκτήσουν τρακτέρ, μας μπήκαν ψύλλοι στ’ αυτιά.

Στην φωτογραφία βλέπετε το αποτέλεσμα μιας “αγροτικής” δράσης σαμποτάζ, κατά την οποία αχρηστεύτηκαν 150 τόνοι ουκρανικού σιταριού που θα εισαγόταν στην Πολωνία χωρίς δασμούς. Η πολωνική κυβέρνηση έκλεισε το μάτι στην δράση αυτή, για προφανείς λόγους.

Μα τι έγινε; Εν μέσω “επισιτιστικής κρίσης”, είναι δυνατόν να είναι οι “αγρότες” τόσο συμφεροντολόγοι που να καταστρέφουν τρόφιμα προκειμένου να μην πέσουν οι τιμές των εμπορευμάτων τους, παίρνοντας στο λαϊμό τους την εργατική τάξη της Πολωνίας; Ευτυχώς στη χώρα μας οι αγρότες ανέπτυξαν σχέσεις με το κομμουνιστικό φοιτητικό κίνημα, και κάτι τέτοιο αποκλείεται να συμβεί!

2. Η άνοδος των τιμών των τροφίμων ως αποτέλεσμα της ανόδου των τιμών της ενέργειας

Η “επισιτιστική κρίση” παρουσιάζεται ως ελλείψεις τροφίμων. Όμως, ακόμα και στις πιο ρηχές προπαγανδιστικές αναλύσεις δημοσιογράφων, δύσκολα θα βρείτε να λένε ότι “υπάρχουν λιγότερα τρόφιμα απ’ όσα χρειάζονται για να τραφούμε όλοι”. Αντιθέτως, η παγκόσμια αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή βρίσκεται στα υψηλότερα επίπεδα ever, έχοντας την τελευταία 20ετία μια αυξητική τάση ελαφρώς μεγαλύτερη της αύξησης του ανθρώπινου πληθυσμού στον πλανήτη¹¹.

Αυτό που περιγράφουν με τον τίτλο “επισιτιστική κρίση” είναι πως τα τρόφιμα κοστίζουν τόσο πολύ, που δεν μπορούν όλες να τα εξασφαλίσουν επαρκώς. Περιγράφουν, δηλαδή, τον υψηλό πληθωρισμό στα τρόφιμα. Ως προς αυτό, δεν λένε κάτι λάθος. Όντως, οι τιμές των τροφίμων έχουν εκτοξευτεί - όντως κομμάτια της εργατικής τάξης (ειδικά στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες) δυσκολεύονται να τραφούν πλήρως. Η παγίδα σε αυτές τις αναλύσεις δεν βρίσκεται στην εξωτερική όψη του φαινομένου, αλλά στις εξηγήσεις του γιατί αυτό συμβαίνει. Εν ολίγοις, παρουσιάζεται ως ένα αναπάντεχο φαινόμενο το οποίο δεν συμβαίνει με πρόθεση.

Πέρυσι διοργανώσαμε μια εκδήλωση με τίτλο “Πως φτάσαμε στην άνοδο των τιμών της ενέργειας;”, η οποία αποτυπώθηκε σε τρία κείμενα¹² στο δεύτερο τεύχος αυτού του περιοδικού. Εκεί περιγράψαμε την άνοδο των τιμών της ενέργειας ως οργανωμένο σχέδιο του ελληνικού κράτους (και των υπόλοιπων ευρωπαϊκών) για την εξυπηρέτηση οικονομικών και πολιτικών στόχων (αυξημένα κέρδη, αυξημένα κρατικά

έσοδα, ενεργειακή ασφάλεια, κλπ). Το σχέδιο “πληθωρισμός” τέθηκε σε εφαρμογή μετά την γενίκευση του παγκόσμιου εμπορικού πολέμου το 2020, που πήρε τη μορφή των lockdown και των σχετικών απαγορευτικών μέτρων. Η όξυνση του εμπορικού πολέμου έφερε την “πληθωριστική καταιγίδα”, δηλαδή τις οργανωμένες (και εχθρικές μεταξύ τους) απαντήσεις των κρατών στις προκλήσεις αυτού του πολέμου. Αυτό με την σειρά του βάρυνε τις στρατιωτικές συγκρούσεις σε μια σειρά από χώρες, με την Ουκρανία σε πρώτο πλάνο. Ο πόλεμος στην Ουκρανία αποτέλεσε την αφορμή για μια επιπλέον σειρά μέτρων εμπορικού πολέμου: μπουριά αερίου που κλείνουν ή ανατινάζονται, συμβόλαια προμήθειας που δεν ανανεώνονται, κλπ. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την άποψη μας ότι αυτό είναι προϊόν κρατικού σχεδιασμού, θα πρέπει να ανατρέξετε σε αυτά τα κείμενα.

Σε αυτά που γράψαμε πέρυσι, βέβαια, έχουν προστεθεί και νέα δεδομένα. Ας πούμε, κάποιος σίιτες αντάρτες στην Υεμένη επιτίθενται με πυραύλους σε πλοία στην Ερυθρά Θάλασσα, γιατί - λένε πως - αγαπούν πολύ τους Παλαιστίνιους. Ας πούμε, το ισχυρότερο πολεμικό ναυτικό του κόσμου σκάει μύτη εκεί, αλλά δυσκολεύεται - λέει - να αντιμετωπίσει τους σίιτες με τα φουσκωτά. Και να σου πάλι πληθωρισμός από το πουθενά.

Αν κρατήσουμε την άποψη πως η άνοδος των τιμών της ενέργειας είναι ένα γεωπολιτικό και οικονομικό κρατικό σχέδιο σε καιρούς παγκόσμιου πολέμου, μπορούμε να δούμε σ’ αυτό τον πρώτο κρίκο της αλυσίδας αυτού που ονόμασαν “επισιτιστική κρίση”. Η ενέργεια είναι ένα στοιχειώδες εμπόρευμα, το οποίο περιλαμβάνεται σ’ όλα τα υπόλοιπα εμπορεύματα. Όταν ακριβαίνει η ενέργεια, θα ακριβαίνουν και τα υπόλοιπα εμπορεύματα, των τροφίμων συμπεριλαμβανομένων. Ακριβαίνει το πετρέλαιο, ακριβαίνει ο χάλυβας, ακριβαίνει και το σιτάρι. Παρακάτω, όμως, θα δούμε ότι τα τρόφιμα, συγκεκριμένα, έχουν έναν ειδικό οικονομικό και πολιτικό ρόλο στο πληθωριστικό σχέδιο, έτσι που εν τέλει ακριβαίνουν αναλογικά περισσότερο από τα υπόλοιπα εμπορεύματα.

3. Γιατί ο πληθωρισμός στα τρόφιμα είναι αναλογικά μεγαλύτερος;

Είπαμε ότι η άνοδος των τιμών της ενέργειας οδηγεί σε άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Όμως, αν παρατηρήσετε λίγο τις αυξήσεις, δεν είναι ομοιογενείς. Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της ΕΛΣΤΑΤ, ενώ ο γενικός πληθωρισμός τον Νοέμβριο του 2023 ήταν περίπου στο 3%, η αύξηση των τιμών των τροφίμων είχε μια μέση τιμή άνω του 9%¹³. Πάμε να δούμε γιατί.

Η γενική αύξηση των τιμών επιφέρει μεγαλύτερα κέρδη στα αφεντικά και μεγαλύτερα έσοδα στα κρατικά ταμεία, αν υποθέσουμε ότι ο αριθμός των εμπορικών συναλλαγών παραμένει σταθερός. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν ισχύει γενικά. Η αύξηση των τιμών μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της κατανάλωσης σε διάφορους κλάδους, σε αυτούς που η προσφορά/ζήτηση είναι ελαστική.

Η αγορά των τροφίμων, από την άλλη, είναι ανελαστική. Όσο και να ανεβαίνουν οι τιμές, ο καταναλωτής θα προσπαθήσει να καταναλώσει περίπου την ίδια ποσότητα τροφίμων, εις βάρος της ποιότητας ίσως, εις βάρος άλλων αναγκών σίγουρα, αλλά δεν έχει την πολυτέλεια να πει “αυτή την περίοδο δε συμφέρει να κάνω τα λεφτά μου τρόφιμα”.

Το ελληνικό κράτος προσπαθεί να διαμορφώσει τον πληθωρισμό με έναν τέτοιο τρόπο ώστε α) να μειωθεί η κατανάλωση συγκεκριμένων εμπορευμάτων (π.χ. εισαγόμενων), β) να διατηρηθεί η κατανάλωση άλλων εμπορευμάτων παρά τις αυξημένες τιμές, ώστε να αυξηθούν τα κέρδη και τα δημόσια έσοδα. Τα τρόφιμα, σε γενικές γραμμές, ανήκουν στη δεύτερη κατηγορία. Είναι από εκείνα τα εμπορεύματα (όπως τα ενοίκια, το ρεύμα, κλπ) που είμαστε αναγκασμένοι να πληρώνουμε όσο κι αν ακριβύνουν, κάνοντας το πληθωριστικό σχέδιο να λειτουργεί.

Πέρα από την ανελαστικότητα της αγοράς τους, τα τρόφιμα παίζουν έναν ειδικό δημοσιονομικό

11. Food and Agriculture Organization of the United Nations, Agricultural production statistics 2000–2021, FAOSTAT Analytical Brief 60.

12. Πρόκειται για τα κείμενα “Η άνοδος των τιμών ως καλά οργανωμένο κρατικό σχέδιο”, “Από τον λιγνίτη στους έλικες και μετά στις σφαίρες (η σειρά είναι τυχαία)” και “Περισσότερο επίδομα, λιγότερος μισθός”.

13. Ελληνική Στατιστική Αρχή, ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ: Νοέμβριος 2023.

AB Βασιλόπουλος και Τράπεζα Τροφίμων

Η αλυσίδα σουπερμάρκετ AB Βασιλόπουλος ξεκίνησε ως παντοπωλείο στο κέντρο της Αθήνας το μακρινό...1939! Μπορούμε, φυσικά, να αναρωτηθούμε τι τσάτσου του Μεταξά και ύστερα των Γερμανών ήταν οι Βασιλόπουλοι, για να κοιμήσουν την περίοδο των δελτίων τροφίμων και του λιμού, ανοίγοντας παντοπωλείο. Αλλά για το παρόν κείμενο, αυτό είναι εκτός θέματος.

Η οικογένεια Βασιλόπουλου, της οποίας το παντοπωλείο μέσα στις επόμενες δεκαετίες έγινε μια από τις κυρίαρχες αλυσίδες σουπερμάρκετ, ίδρυσε το 1995 την ΜΚΟ Τράπεζα Τροφίμων. Η Τράπεζα Τροφίμων έχει σαν διακηρυγμένο στόχο την μείωση της σπατάλης τροφίμων και της πείνας. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των ίδιων των ιδιοκτητών, η AB Βασιλόπουλος προμηθεύει με κοντόληκτα προϊόντα την Τράπεζα Τροφίμων, και αυτή τα διανέμει σε φτωχούς.

Έτσι, τα σουπερ μάρκετ AB ξεφορτώνονται τα προϊόντα που δεν πωλούνται, τα οποία ειδίμως θα αποτελούσαν ένα μεγάλο μη-παραγωγικό έξοδο (κόστος αρχικής αγοράς + κόστος ως απόβλητο). Επιπλέον, τα AB διαφημίζονται, φορο-ελαφρύνονται, η Τράπεζα Τροφίμων χρηματοδοτείται και πάει λέγοντας. Ένας σωρός ψιλο-σάπια προϊόντα, που κανονικά συγκαταλέγονται στη φύρα, γίνονται η αρχή ενός επιπλέον κύκλου αξιοποίησης.

Δεν συμβαίνει, βέβαια, κάτι αμιγώς οικονομικό. Στην άκρη του οικονομικού κυκλώματος, υπάρχουν οι “ωφελομένους”, δηλαδή πεινασμένοι άνθρωποι από τον πάτο της εργατικής τάξης. Οι άνθρωποι αυτοί, τρώγοντας την φύρα των AB, εξαρτούν την αναπαραγωγή τους από τις ορέξεις μιας ΜΚΟ. Ας πούμε μόνο ότι αυτό προσοδίδει τεράστια “πολιτική δύναμη” στους ιδιοκτήτες αυτής της ΜΚΟ. Όπου “πολιτική δύναμη”, φανταστείτε διάφορα μηνύσιμα περιεχόμενα. Να ‘ναι καλά οι υπόλοιπες ΜΚΟ και οι υπηρεσίες τους στους “ωφελομένους”, που μπορούν να σας εξιτάρουν την φαντασία.

κό ρόλο. Με τον ειδικό πληθωρισμό των τροφίμων να είναι αισθητά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο πληθωρισμό σε άλλες πρώτες ύλες - και με τις ελάχιστες αυξήσεις στους ονομαστικούς μισθούς - τα κρατικά έσοδα (μέσω ΦΠΑ) αυξάνονται γρηγορότερα από τα κρατικά έξοδα (σε μισθούς και δημόσια έργα). Θα κλέψουμε τα λόγια της συνέλευσης Autonome Antifa:

“... ο κρατικός πλούτος αυξάνει ταχύτερα από τον πληθωρισμό. Γιατί αυτά που ακριβαίνουν είναι κυρίως τα εμπορεύματα που έχουν να κάνουν με την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης: το γάλα και το λάδι εκτοξεύονται - το τσιμέντο, τα σίδηρα και ειδικά η εργασία, όχι και τόσο. Άρα τα αφεντικά και το κράτος τους αυξάνουν τα έσοδα τους με ρυθμούς πληθωρισμού τροφίμων, ενώ τα έξοδα τους αυξάνονται με τους - μικρότερους - ρυθμούς του πληθωρισμού πρώτων υλών... αλλά βασικά μισθών.”¹⁴

4. Οι απαγορεύσεις εισαγωγών/εξαγωγών και οι τεχνητές ελλείψεις

Περιγράψαμε παραπάνω το πως η ακρίβεια στα τρόφιμα είναι μια αντλία που τραβάει χρήμα από τις τσέπες μας και το κατευθύνει στους κουμπάρδες των αφεντικών και του κράτους. Προφανώς, με αντίστοιχο τρόπο, τα παιχνίδια των τιμών μπορούν να αντλήσουν υπεραξία και ισχύ από το ένα κράτος προς το άλλο. Τον ρόλο αυτό επιτελούν οι απαγορεύσεις εισαγωγών/εξαγωγών σε συγκεκριμένα εμπορεύματα, μεταξύ των οποίων και τα τρόφιμα.

Η απαγόρευση εισαγωγών εκ μέρους ενός κράτους, έχει τον προφανή στόχο να βελτιώσει το εμπορικό του ισοζύγιο. Με απλά λόγια, απαγορεύει τα (κατά κανόνα φθηνότερα) ξένα εμπορεύματα για να προστατεύσει τα εθνικά εμπορεύματα, οδηγώντας έτσι σε έναν ευεργετικό - για το εμπορικό ισοζύγιο, όχι για μας! - πληθωρισμό. Η απαγόρευση εξαγωγών, από την ανάποδη, έχει τον στόχο να προκαλέσει στραγγαλισμό της προσφοράς ενός αγαθού στην εξωτερική αγορά, δηλαδή να προκαλέσει έναν πληθωρισμό-πρόβλημα στα ξένα κράτη. Αυτή η πολεμική διαδικασία, που έχει επιταχυνθεί από το 2020 κι έπειτα, είναι που προκαλεί το λεγόμενο “σοκ στις εφοδιαστικές αλυσίδες”, δηλαδή τις τεχνητές ελλείψεις αγαθών.

Εν προκειμένω, στα τρόφιμα, το μεγαλύτερο σχετικό παιχνίδι ήταν οι συμφωνίες Ρωσίας - Δύσης για τα ουκρανικά σιτηρά¹⁵. Εκτός των εμπόλεμων μερών στην Ουκρανία, όμως, περιορισμούς και απαγορεύσεις στις εξαγωγές τροφίμων επέβαλαν και χώρες με ισχυρό ΑΕΠ όπως η Ινδία¹⁶, το Πακιστάν¹⁷, κα.

Το περιβάλλον των τεχνητών ελλείψεων λόγω εμπορικού πολέμου είναι ιδανική συνθήκη για την ανάπτυξη φαινομένων “μαύρης αγοράς” και της λεγόμενης “αισχροκέρδεια”. Προσφέ-

14. Autonome Antifa, Ο πληθωρισμός πληρώνει τα F-35 από την τσέπη μας. Αφίσα, Φεβρουάριος 2024.

15. Ναυτεμπορική, Ουκρανικά σιτηρά: Λήγει η συμφωνία χωρίς να έχει βρεθεί λύση - Τι υποστηρίζει ο Πούτιν. Ηλεκτρονική έκδοση, 15/07/2023.

16. Καθημερινή, Η Ινδία απαγόρευσε τις εξαγωγές ρυζιού. Ηλεκτρονική έκδοση, 22/07/2023

17. ndtv.com, Pakistan Imposes «Complete Ban» On Sugar Export. Here's Why. Διαδικτυακή εφημερίδα, 10/05/2022.

ρεται η δυνατότητα σε χονδρεμπόρους, βιομηχάνους και ΜΚΟ να βαθύνουν τις ελλείψεις προϊόντων, αποκρύπτοντας τα. Αυτό που συνήθως περιγράφεται ως “αισχροκέρδεια”, βέβαια, μπορεί να συμβεί μόνο με την ανοχή του κρατικού μηχανισμού, και αυτό στην περίπτωση που εξυπηρετεί συμφέροντα ενός ευρύτερου κομματιού των αφεντικών (βλ. το παράδειγμα της Κατοχής). Ειδίμως, αν κάποιοι επιχειρηματίες προσπαθήσουν να αντλήσουν εκβιαστικά μεγαλύτερα ποσοστά κέρδους εις βάρος τόσο των καταναλωτών όσο και άλλων αφεντικών (aka “αισχροκέρδεια”), τότε ο κρατικός έλεγχος θα φροντίσει να επιβληθεί η τάξη.

Προς το παρόν έχουμε περιστασιακές εμφανίσεις του φαινομένου “μαύρη αγορά”, για παράδειγμα με την απόκρυψη καυσόξυλων¹⁸ και ηλιέλαιου¹⁹. Το φρένο στο φαινόμενο αυτό μπαίνει από τα υπόλοιπα αφεντικά και τον συλλογικό τους εκφραστή: το ελληνικό κράτος. Σε καμία περίπτωση, λοιπόν, η “αισχροκέρδεια” δεν είναι η εξήγηση του φαινομένου της ακρίβειας. Μπορεί, όμως, υπό προϋποθέσεις η “μαύρη αγορά” να αποτελέσει μια επί μέρους εικόνα αυτού του κυκλώματος, αν τα γενικά συμφέροντα της αστικής τάξης το απαιτήσουν. Οι μεμονωμένες προθέσεις των ελληνικών αφεντικών δεν μας αφήνουν να αμφιβάλλουμε για το μέχρι που μπορούν να φτάσουν.

5. Τα τρόφιμα ως μέσο πολιτικού ελέγχου

Μέχρις εδώ εξετάσαμε τα τρόφιμα ως προς την οικονομική τους κυρίως λειτουργία. Αλλά τα τρόφιμα, εκτός από την αφηρημένη τους διάσταση ως εμπορεύματα, έχουν και μια πολύ συγκεκριμένη αξία χρήσης: διατηρούν τους ανθρώπους στη ζωή! Συνεπώς, στο περιβάλλον της τεχνητής “επισιτιστικής κρίσης”, δηλαδή άλλου ενός τρόπου εκδήλωσης της καπιταλιστικής κρίσης υπερσυσσώρευσης, ο έλεγχος των αποθεμάτων και της διανομής των τροφίμων είναι ένα εργαλείο πολιτικού ελέγχου. Αυτός - δηλαδή αυτό το κράτος - που μπορεί να ταίσει έναν πληθυσμό που πεινάει - εντός ή εκτός συνόρων - είναι και η κυρίαρχη εξουσία.

Αυτό μπορεί να γίνει αντιληπτό στα εξής ακραία, μα υπαρκτά, παραδείγματα: α) πληθυσμοί σε κατάσταση πείνας προβαίνουν σε food riots, με την κατάλληλη έξωθεν υποστήριξη, με στόχο την αλλαγή καθεστώτος στην χώρα τους, όπως π.χ. στη Σρι Λάνκα το 2022, β) η σύγκρουση των μεγάλων δυνάμεων για τον έλεγχο της Αφρικής, της Μ. Ανατολής και της Ασίας που περνάει και μέσα από τις φιλανθρωπικές αποστολές τροφίμων.

Η σίτιση, όμως, είναι εργαλείο πολιτικού ελέγχου κι εδώ, όπου τα πράγματα δεν είναι τόσο “ακραία” όπως στον λεγόμενο “Τρίτο Κόσμο”. Τόσο τα δίκτυα διανομής και πώλησης τροφίμων (βλ. σουπερ μάρκετ) όσο και τα δίκτυα συσσιτίων (βλ. ΜΚΟ) έχουν πολιτικές και πειθαρχικές λειτουργίες, πλην των οικονομικών. Συχνά, μάλιστα, οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων πώλησης τροφίμων είναι και ιδιοκτήτες

18. newsbomb.gr, Αισχροκέρδεια στα καυσόξυλα - Στα ύψη η τιμή τους, λόγω τεχνητών ελλείψεων. Διαδικτυακή εφημερίδα, 25/09/2022.

19. magnesianews.gr, Γιώργος Καββαθάς: Υπάρχει τεχνητή απόκρυψη των αποθεμάτων και δημιουργεί τεχνητή έλλειψη προϊόντων. Διαδικτυακή εφημερίδα, 29/03/2022.

Είναι αυτομείωση, κ. Πάνο;

Τελευταία, έχουν εμφανιστεί κάποιες ομάδες σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη που επισκέπτονται σούπερ μάρκετ, αιτούνται μείωση τιμών για κάποια λεπτά και μοιράζουν προκηρύξεις στους πελάτες. Κάποιες φορές οι υπεύθυνοι των σούπερ μάρκετ ικανοποιούν το αίτημα τους, κάποιες όχι. Στα κείμενα τους ονομάζουν τις δράσεις τους ως "αυτομείωση", κάνοντας ιστορικό παραλληλισμό με τις αντίστοιχες πρακτικές των αυτόνομων στην Ιταλία της δεκαετίας του '70.

Εμείς, ως συνήθως, έχουμε τους προβληματισμούς μας. Ξέρετε, η παλιά η αυτομείωση, η ορθόδοξη, δεν ήταν ένα αίτημα· δεν ήταν συμβολικός ακτιβισμός. Είχε από πίσω της μια δεκαετή ιστορία συλλογικής οργάνωσης της εργατικής τάξης, ένα μεγάλο μέρος της οποίας είχε αποδράσει από τα αριστερά κόμματα. Είχε ομάδες που έφτιαχναν συλλογικές απόψεις, οι οποίες ήταν κτήμα δεκάδων χιλιάδων προλετάρων. Αυτές οι απόψεις απειλούσαν το ιταλικό κράτος ευθέως. Οπότε, όταν οι ιταλοί προλετάριοι έσκαγαν στα μάρκετ, θα έλεγε κανείς ότι δεν ζητούσαν κάτι από τον υπεύθυνο.

Μπορεί η παλιά η αυτομείωση να είχε κι αυτή τα κουσούρια της, αλλά αυτό είναι μια άλλη συζήτηση. Όμως, στην εποχή μας έχουμε κάποιες σοβαρές ελλείψεις, με τις οποίες πρέπει να αναμετρηθούμε πριν επιχειρήσουμε να μιμηθούμε την ιταλική αυτονομία. Ας πούμε, να διατηρήσουμε μια πολιτική ομάδα στη ζωή για περισσότερο από 2-3 χρόνια. Ας πούμε, να μην πιστεύουμε ότι το lockdown έγινε "για να καλύψουν τη γύμνια του δημόσιου συστήματος περίθαλψης", δηλαδή την επίσημη κρατική γραμμή πίσω από οργανωμένες λέξεις.

Μπορεί να ακούγεται άσχετο, αλλά δεν είναι! Αυτός που πιστεύει πως το δημόσιο σύστημα περίθαλψης είναι το καλό κράτος που έχει μείνει γυμνό, πιστεύει κι ότι υπάρχει αυτός που μπορεί να το ντύσει! Κι αν υπάρχει αυτός που μπορεί να επαναφέρει το καλό κράτος στην θέση του, μπορεί και να εμφανιστεί αν επιμένεις με "διεκδικήσεις" έξω από σούπερ μάρκετ. Με το ένα πόδι στον αναποτελεσματικό ακτιβισμό και με το άλλο στην βαρκούλα της Έφης Αχτσιόγλου.

των φιλανθρωπικών συσσιτίων²⁰. Πρέπει να βλέπουμε αυτές τις επιχειρήσεις ως προεκτάσεις της κρατικής εξουσίας, ακόμα κι αν βρίσκονται στα χέρια ιδιωτών.

Ας δούμε, για παράδειγμα, τα τελευταία δέκα χρόνια. Με κάθε αφορμή - φωτιές, πλημμύρες, μετανάστες στον Έβρο, κλπ - λαμβάνει χώρα μια εκστρατεία συγκέντρωσης τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης. Αυτές οι εκστρατείες είναι πολεμικές ασκήσεις με την συμμετοχή του άμαχου πληθυσμού, ο οποίος καλείται να παρέχει δωρεάν προϊόντα σε κρατικές υπηρεσίες πρόνοιας (βλ. Δήμοι) ή σε ΜΚΟ. Αυτοί οι σωροί (συνήθως άχρηστων) προϊόντων που συλλέγονται χωρίς επίσημη καταγραφή, παρέχουν τρομερές δυνατότητες για λαθρεμπόριο και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ορκιζόμαστε ότι η προηγούμενη πρόταση συντάχθηκε πριν έρθουν στην δημοσιότητα οι πληροφορίες για την ΜΚΟ "Άλλος Άνθρωπος", πριν μάθουμε πως ο Mr. Κουλοχέρης ξέπλενε χρήματα πουλώντας αγαθοεργία.

Το πραγματικό σκάνδαλο, βέβαια, δεν είναι αυτό. Το πραγματικό σκάνδαλο είναι, πρώτον, ότι κανένας επαναστάτης φιλάνθρωπος δεν αναρωτήθηκε ποτέ (τουλάχιστον δημόσια) τι είναι αυτές οι ΜΚΟ. Και ακόμα μεγαλύτερο σκάνδαλο είναι, δεύτερον, πως τα κοράκια της φιλανθρωπίας έχουν χτίσει εδώ και 10 χρόνια τέτοιους δυνατούς κοινωνικούς αυτοματισμούς. Μόλις σφυριξούν, χιλιάδες πρόθυμοι μαζεύουν τρόφιμα: από σωματεία εργαζομένων μέχρι στέκια αναρχικών και οπαδικούς συνδέσμους. Φανταστείτε πως μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτή την τεχνογνωσία τα

αφεντικά της φιλανθρωπίας, αν η πείνα κάνει τις θλιβερές τους υπηρεσίες απαραίτητες για την συντήρησή μας. Αυτοί το φαντάζονται ήδη, πάντως. Ας αναλογιστούμε τις ασκήσεις πειθαρχημένης προμήθειας τροφίμων στις ουρές των σουπερμάρκετ το 2020, που έγιναν με κρατική εντολή, και πλασαρίστηκαν ως "αποστάσεις ασφαλείας λόγω κορονοϊού".

6. Προετοιμασία για το μέλλον

Κλείνοντας, πάμε να δούμε τι μπορούμε να κρατήσουμε από το σχήμα εξήγησης της κατοχικής πείνας, που είδαμε στην αρχή. Κρίση υπερσυσσώρευσης, τσεκ! Εμπορικός πόλεμος, τσεκ! Πληθωρισμός, τσεκ! Τεχνητές ελλείψεις, τσεκ! Δελτία τροφίμων; Στο περίπου, οπ process... Μαζικός θάνατος από πείνα; Προς το παρόν, ευτυχώς, δεν μας χτύπησε την πόρτα. Αρκούμαστε στο να ψωνίζουμε σκατοφαγητά, να βγάζουμε με δανεικά το ένα τρίτο του μήνα, έτσι ώστε το ελληνικό κράτος να ψωνίζει F-35 και να στέλνει φρεγάτες στην Ερυθρά Θάλασσα.

Αν ακολουθήσουμε το σχήμα σκέψης που φτιάξαμε για τον μεσοπόλεμο ως τα ακρότατα όρια του, παραλληλίζοντας εκείνη την εποχή με το σήμερα, οι προβλέψεις θα είναι τρομακτικές. Όμως, ο στόχος μας δεν είναι να κάνουμε προβλέψεις. Άλλωστε, ακόμα και στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο δεν επήλθε παντού ο μαζικός θάνατος από την πείνα. Επιπλέον, μπορεί ο Β' ΠΠ να τελείωσε μέσα από την μαζική καταστροφή και το μαζικό θάνατο, όμως ο Γ' ΠΠ (aka Ψυχρός Πόλεμος) τελείωσε με την κατάρρευση των καθεστώτων στο ένα τρίτο του πλανήτη, χωρίς να πέσει σχεδόν μια τουφεκιά. Δεν έχει ούτε νόη-

μα ούτε κάποια εγκυρότητα το να προβλέψουμε το μαζικό θάνατο.

Αντιθέτως, πρέπει να φτιάξουμε το παζλ του παρελθόντος με το παρόν, ώστε να καταλαβαίνουμε τι μας συμβαίνει σε πραγματικό χρόνο. Να χρησιμοποιήσουμε την ιστορική μνήμη για να σχηματίσουμε άποψη από γεγονότα, και όχι προφητείες από υποθετικά σενάρια.

Μερικά τέτοια γεγονότα; 1) Η αγοραστική μας δύναμη μειώνεται συνεχόμενα εδώ και 15 χρόνια με κρατικό σχέδιο. 2) Στην Αφρική και την Ασία έχουν ξεσπάσει ήδη λιμοί, και οι φιλανθρωπικές οργανώσεις εφαρμόζουν σκληρή βιολογική και ιμπεριαλισμό. 3) Στην Ελλάδα, η εργατική τάξη έχει μπει ήδη σε μια κρατικά ενορχηστρωμένη δίαιτα, η οποία παρέχει προς το παρόν πλήρες θερμιδολόγιο. 4) Χρησιμοποιούμε ήδη δελτία τροφίμων, τα οποία έχουν κάποιους βαθμούς ελευθερίας (βλ. Καλάθι του Νοικοκυριού). Οι βαθμοί ελευθερίας των δελτίων ορίζονται μέσω ΦΕΚ.

Η φάση, λοιπόν, μοιάζει λίγο με το 1939. Δεν ξέρουμε αν θα γυρίσει το ημερολόγιο με τις ομοιότητες και στις επόμενες χρονιές. Αλλά και να συμβεί, σίγουρα δεν θα είναι μια απλή επανάληψη της ιστορίας, ευτυχώς ή δυστυχώς.

Μπορεί να μην γνωρίζουμε τι θα γίνει, αλλά μπορούμε να προετοιμάσουμε τη συλλογική μας αντίληψη για παν ενδεχόμενο, όπως ας πούμε κάνει το ελληνικό κράτος. Κι αντί να προβάσουμε μαζί του τις πρακτικές των συσσιτίων, ίσως χρειαστεί να προβάσουμε τις πρακτικές των σαλταδόρων.

20. Βλ. σχετικό sidebar.